

AEMILIVS

MACER DE HERBARVM VIR
TVTIBVS IAM PRIMVM EMA
culatior, tersiorque in lucem editus.

Præterea.

STRABI GALLI, POETAE ET
THEOLOGI CLARISSIMI,
*Hortulus uernatissimus, Vterq; scho
lijs Ioānis Atrociani illustratus.*

B A S I L E A E .

IOANNES ATROCIANVS
LECTORI SALVTEM.

Contemplātes paulo accuratius immēsam, atq;
ineloquibili pulchritudine quā maxime ador
natam huius orbis machinā, fieri nequit, lector
optime, quo nō indies uehementius, nec nō feruentiori
cordis nostri ardore Deū Opt. Max. architectū talē
ac tantū amare discamus: ut q̄ nequaquā secūdū uana
ridiculaq; philosophorū quorundā somnia ex atomis,
hoc est, indiuisibilibus particulis quibusdā, sed uerbo
dūtaxat coelū & terrā condiderit. Et quāuis hoc sit
prorsus ultra hoīs captū, laudemq; omnē longe excel
lat, magis tamē arduū censet Augustinus Hipponēsis
Episcopus, literarū tam prophanarū q̄ sacrarum peri
tia & uitæ sanctimonia per totius ecclesiæ pomeria cla
rissimus, quod idē dominus deus noster, suæ legis præ
uaricatori malū condonat, & peccatori peccatū quod
commiserat, misericordia motus remittit. Audimus igitur
maius esse opus, peccatum remitti, quā mundi fa
bricā à deo conditā esse. Sed diceret aliquis: Quid his
nūc opus? Vt nolimus uelimus, regis regū et dnī domi
nantū oīpotentiā uideamus: quæ in oībus ac singulis,
siue coelū siue terrā intuearis, non sine contēplatiū in
effabili admiratiōe relucet. Cōsideremus minutissima.

P R A E F A T I O .

Quid gemmis minutius? Quid quod gemmis fortius di-
 uinae providentiae omnipotentiam proclamet? Legis
 apud rerū naturalium scriptores, Medo lapidi pretioso
 miram inesse uirtutē aduersus inueteratū podagræ do-
 lorem, subuenireq; haud uulgariter oculorū caligini,
 defatigatis ac debilibus amissas uires restituere. Nōne
 re ipsa clamante illius q̄ habitat in coelis, omnipotentia
 doceris? Idem discimus, cogitantes quāta Smaragdo in-
 nata sit efficacia. Smaragdus enim cū uenere nihil uult
 habere cōmercij. Quod cōstat ex hoc, q̄ Vngariae (quā
 etiā Pannoniam inferiorem uocāt) rex q̄dam, cū libe-
 ris procreandis daret operā, uenereumq; actum cum
 uxore sua exerceret, secūq; Smaragdū digito impositū
 haberet, gemma in tres dissiliit particulas. Vnde natū
 est, ut quidā non uereantur affirmare, Smaragdū ge-
 stantē, se à ueneris spurcicia conseruare, et ad castita-
 tis decus inclinare. Deum nihil nō posse Lippares nos
 sufficienter instituit. Cuius lapidis uis (si saltē uera sunt
 quae legimus) ut est admiratione digna, ita etiā procul
 dubio magnitudine præponderat. Nam feræ quaecūq;
 in uenationibus à canibus exagitatae, confestim ad eum
 tanquā ad singularem patronum, confugiunt, fiuntq;
 feræ, quā diu illic steterint, inuisibiles: ita, ut nec à ca-
 nibus, nec à uenatoribus agnosci queant. Quid Epi-
 strites? Nōne numinis immensi infinitā exclamat po-
 tentiam?

P R A E F A T I O .

tentiam? Qui lapis si coniectus fuerit in aquam feruentissimam, illico aquae feruor subsidit: et quae erat feruida redditur frigida. Quid Exacotalitus? Nonne idem agit quod Epistrites? Qui lapis Exacotalitus, licet admodum sit paruus, pluribus tamen, hoc est, sexaginta coloribus depictus esse dicitur. Ad eam rem adferre in medium quis prohibebit nobis, quod de Gagatis natura literis proditum comperimus. Hic lapis hydropicis opere confert non modicam, luxatosque dentes stabilire et firmare ne loco excidant, dicitur. menstrua quoque deducit et fluere facit, serpentesque procul arcet. Et quod praecipue memoria dignum arbitramur, hoc est quod iam sequitur: Si uirgo biberit Gagatis colaturam cum rasura, retinebit eam absque dubio, et nihil minget. Si uero uirgo non est, sed corrupta, extemplo mingit. Nec minorem ex omnipotentia dei uirtutem legitur habere Galaricides. quem si nutrices collo alligatum portauerint, earum ubera lacte abundabunt. Multo facilius mulieres e partu laborantes parient, si hunc lapidem femori adligatum habuerint. Aegypti pastores aiunt, quod si uespertino tempore Galaricides contritus cum sale, mixta aqua, per ouile circumspargatur, ouium ubera lacte repleri, scabiei que foeditatem ab eis propelli. Magneti quantum dominus uirtutem dederit, notum esse opinamur. Propterea solum hoc unicum quod sequitur, recitabimus.

PRAEFATIO.

Magnetem aiūt mulieris capiti dormientis suppositū,
tanta eminere uirtute, ut eā statim, si casta est, & ab ad-
ulterij crimine immunis, ad mariti sui amplexum mo-
ueat. Si autem adulterij malo laborat, ob nimiū phan-
tasmatum timorē è lecto deturbet. Nihil efficaciae con-
ditor omnium uisibilium & inuisibilium tribuit lapidē
qui dicitur Nichomar? Certe tribuit. Quid? Hoc inter
cetera, quod Nichomar mortuorū corpora frigiditate
sua, ne foeteant, conseruat. Quam ob causam, sepul-
chra atq; mausolea antiquissima hoc de lapide extru-
cta reperiuntur. Hæc de gemmarū uirtutibus, sicut &
alia, solatij gratia tecū cōmentari uoluimus lector lite-
rarū amantissime, quo nobis in herbarū atria commo-
dior pateret introitus. Nā qđ per gemmulas omnibus
mortalibus paulo cordatioribus palā fit, ac manifestissi-
me exponitur, hoc est, eū q̄ est trinus et unus, α et ω,
principiū et finis, nō minus omnipotentia suā declaras-
se per herbulas, quā p̄ gemmulas. Vide quot et quan-
tas uires spica à domino acceperit. Confortat enim, si
potaueris eā, iecur, mitiores efficit stomachi dolores, ue-
sicæ multum prodest, urinā atq; menstrua ad fluendū
prouocat, morbo laborantes regio mirifice iuuat, rela-
xat spica duriciem sterarum, impotentesq; in Cypriæ
illius prælio reddit ualidos. Quid potest loliū ex dono
numinis? Morbū, ni succurrat aliquis, totū corpus mo-
re cancri

P R A E F A T I O .

re cancri peruagantē efficaciter purgat, zernarū turpe malum cum immundissima lepra, si raphanum, salisq; modicū accesserit, sedat, scropharum atq; apostematum molestissimam molē, si inde malagma feceris, profligabit. Quid maurella? Aurium dolorē reprimit succus eius, ægylopas ab oculis fugat, parotidas curat, muliebria plus æquo fluentia constringit, sacer ignis mitius inde flagrat, herpetæ mordaces expelluntur. Quid mentha? Stomachum præcipue corroborat, uomendi appetitum alligat, lumbricos fortiter excludit, diuersis testiculorum morbis audacter subuenit. Morsum canis desyderas curare? mentham & eam bene tritam cum sale, superadde vulneri et sanabitur. Mentha si fuerit aceto mixta, plurimum hæmophthificis cōducit. Marrubium quid? Hæc herba debito modo temperata asthmaticis opitulatur, tussim compescit, partus accelerat, secundas morātes & exire recusantes, protrudit, vulnerū sordes emundat. Quid buglossa? Cholerae præstat opem conuenienter præparata, cardiacum simili modo tollit, pulmone haud parum utilitatis adfert, schiasi mire medetur. Bibe frequētius uinū in quo buglossa sit macerata, et memoriæ uim cōserua bis. Eā sparge iter cōuiuia, et letabūtur cōuiuæ. Quid eruca? Si senseris tibi diminui pepticā uirtutē, ede erucā, et qđ amissū uidebatur, redibit. Nō potes mingere?

P R A E F A T I O .

confuge ad Erucam, & iuuabit te. Est tibi facies lentiginosa: implora Eruce auxiliū, & lentigines arcebuntur. Si uxor tua conquesta fuerit, q̄ debitū reddere nequeas, inuoca Erucæ numē, et certissimū auxiliū præstabit, et debitū uxori tuæ persolues. Quid Lactuca? Vrunt te immodici calores? comede lactucā & extinguentur. Somnū capere nescis? manduca lactucā, & quiescere ualebis. Diuexaris à uanis somniorū phantasmatibus? Lactucæ semē ea compescet. Diceres autē lector optime: Nouimus quidem dei omnipotentia etiam in minutissimis se nō occultare. Inter quæ gemmule, nec non herbule haud ultimum sibi locū uendicarunt. Et quia multa salubria de herbis protulisti, sicut et de gemmis, capior desyderio quodā haud uulgari, legēdi scriptorem quempiam de herbarum uiribus. Ostendā lector optime, qui eandē rem docte, breuiterq; conscripsit. Hic est Macer herbarū scriptor fidelissimus, quē uir literis ornatissimus, moribusq; cōmēdatissimus Ioannes Faber Emmeus Iuliacensis ab innumeris castigatum mendis impressit, nequaquam dulcis lucelli tantum gratia, sed et ob communem omnium studiosorū utilitatem. Atq; ut ex authorū citatione ipsius Macri intelligi datur, coniectura est, tres Macros extitisse. Primus uixit tempore Nasonis, Secūdus tempore Plinij, Tertius (ut uidetur) q̄ scripsit hoc utilissimū opus, qua etate

P R A E F A T I O .

qua aetate uixerit, nihil certi habemus. De primo sic scribit Volaterranus: Aemilius Macer Veronēsis poeta, uolucres, et herbarum cecinit uirtutes Ouidij tempore, ut ipse testatur:

Sæpe suas uolucres legit mihi grandior æuo,

Quæq; nocet serpens, quæ iuuat herba Macer.

Sed et opus Homeri persequitur, quicquid apud illū actum usq; ad finem belli, ut idē poeta testatur.

Tu canis æterno quicquid restabat Homero,

Ne careant summa Troica bella manu.

Opus autem de herbis ad nostrā usq; peruenit aetate.

Hæc ille. De secundo uero Macro, Plinius Epistolarum lib. 3. in epistola, cuius initium, Pergratū est mihi, quod tam diligenter libros auunculi mei lectitas, ut habere omnes uelis, quærasq; qui sint omnes. Fungar indicis partibus, atq; etiam quo sint ordine scripti, notum tibi faciam. Et in calce epistolæ, Confido tamen, inquit, hæc quoq; tibi nō minus grata, quàm ipsos libros futura, quæ te nō tantū ad legendos eos, uerum etiā ad simile aliquid elaborādum possunt æmulationis stimulis excitare. Hæc Plinius. De tertio Macro, huius operis, iam primum elimatius editi, authore, paucula in scholijs nostris uidebis. Meo tamē iudicio, asseruerim Plinianum illū Macrum huius operis fuisse authorē.

Cuius argumentum est, quod Plinius adhortatur illū

s ad simile

P R A E F A T I O .

ad simile qd elaborandū. Liberū tamē esto cui libet iudiciū suū. Qd uero citat Pliniū nihil obstat. Si uero uenior aliq̄s citaretur, factū uideri posset p̄ sciolū quempiā. Nā qdā id moris habēt, ut pro ut lubet, demāt & adijciāt, auferāt et addāt doctorū uirorū monumētis. id qd̄ quotidiana probāt exempla. Qd̄ tamē magis libere fiebat ea aetate, quæ nobilissimæ ac nunq̄ satis laudatæ artis impressoriæ erat inscia. p̄ptera nūc nō admodū licet. Et q̄q̄ Macri carmē satis elegās est, adiectus tamē est delicatioris lectoris gratia, elegātissimus Strabi Galli hortulo. de quo Strabo abbas Spāhemēsis ī li. de Ecclesiast. scrip. hæc scribit. Strabus monachus fuldēsis, natiōe teutonicus, Rabhani abbatis quōdā auditor et scriba, uir in diuinis scripturis eruditus, & in studijs seculariū literarū nobiliter doctus, ingenio subtilis, et clarus eloq̄o, scripsit in sacris uolumibus, et exposuit nō pauca opuscula, in q̄bus se uirū doctū exhibēs, nomē suū cū gloria trāsmisit ad posteros. Imitatus itaq; magistrū suū Rabanū abbatē, scripsit ī Genesim lib. 1. In Exodū lib. 1. In Leuiticū lib. 1. et alia mltā. Hic deniq; Strabus glossā, q̄ ordinaria nūc dicitur sup̄ totā Bibliā ex dictis sctōrum patrū primus cōscripsisse memoratur, quā alij multis postmodū adiūctis snis patrū ampliarūt. Claruit sub Lodouico ipatore An. Dccc. xl Hæc ille Nos præterea libere loq̄ audemus, Strabū p̄petuam meruisse laudem Hortulo suo uernantissimo, quo si

PRAEFATIO.

quo si quid uidi uernantius, dispeream. Vale felix.

CATALOGVS HERBARVM.

In contextu folio. In scholijs fol. In Strabo fol.

	In contextu folio.	In scholijs fol.	In Strabo fol.
A Artemisia	1	59	
Abrotanum	1	60	50
Acidula, aoxon	15	65	
Absynthiū	2	60	52
Allium	4	62	
Apium	7	63	55
Althæa	8	63	
Anetum	9	63	
Aristologia	29		
Atriplex	20		
Aloë	47	70	
Anthemion	12	64	
Audrachne	16	65	
Asarum	32		
Arnoglossa	5	62	
Acalephe	3		
Agrimonia			55
Ambrosia			56
B Betonica	9	64	55
Borrago	34	67	
Buglossa	24		
Brassica	25	66	
Bracteos	11		

ONOPHRYVS ATROCIANVS.

*Prodiit in lucem Macro compluribus annis
Vix quicquam utilius, uix mage frugiferum.
Quicquid mendarum authorem uiciauerat ipsum,
Sustulit expungens officiosa manus.
Ocyus ergo adsint pueri, iuuenesq; senesq;
Discant ut morbos arte fugare graues.*